

A Szent Imre tehetségkutató tanulmányi verseny anyaga magyar nyelv és irodalomból

A 45 perces magyardolgozat feladattípusai:

- az olvasottságot mérő feladatok (idézetfelismerés a legfontosabb művekből)
- teszt jellegű, lexikális tudást igénylő feladatok (pl. irodalmi fogalmak azonosítása, szerzők és művek összekapcsolása)
- nyelvtani gyakorlatok megoldása (pl. mondatelemzés, helyesírás)
- kisesszé írása egy műrészlet vagy kulturális/irodalmi/nyelvi jelenség kapcsán

A felkészüléshez bármely, az érvényes tankönyvlistán szereplő tankönyv felhasználható.

A verseny anyaga, részletezve:

I. 7. évfolyam

1. Magyar nyelv

Magán- és közéleti kommunikáció	A szóbeli és írásbeli közlésmód kifejezési formáinak azonossága és különbsége a magán- és a közéleti kommunikációban. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás.
Az egyszerű mondat	A mondat mibenléte, fajtái. Az egyszerű mondat szerkezete, a mondatrészek és a szintagmák. A mondattanhoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek.
A szóalkotási módok	A szóösszetétel: az alá- és a mellérendelő összetett szavak. A mozaikszók. A gyakori szóalkotási módok rendszerező összefoglalása (szóképzés, szóösszetétel)
Helyesírási ismeretek	Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző). A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése: a tanult idegen személynevek, a többelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása. Az összetett szavak helyesírása.

Fogalmak

Mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tagolatlan, tagolt; tö- és bővített mondat, hiányos szerkezetű mondat; a mondat elsődleges és másodlagos jelentése; mondatrészek: az alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző fajtái és kifejezőeszközei; az alany-állítmányi viszony; alárendelő és mellérendelő szintagma.

Szóösszetétel, alárendelő összetett szavak: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős összetétel; mellérendelő összetett szavak; szóismétlés; ikerszavak; jelentéssűrítő összetételek; mozaikszavak.

2. Irodalom

Ritmus, kép, kifejezőmód - líra alapformái (dal, elégia, óda, epigramma)

Különféle témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalomból, a lírai szerkezet, a műfaji sajátosságok, a versformák változatai.

A kisepika műfaji változatai: novella, elbeszélés - anekdota

Anekdotikus történetek, kisepikai alkotások a magyar és a világirodalom különböző korszakaiból. Az anekdota változatai, felépítése; a novella szerkezeti jellemzői.

A regény változatai

Magyar történelmi események és korszakok megidézése az irodalomban, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán és mások műveiben. Epikai alkotások a világirodalomból (novellák, regényrészletek).

Egy drámai mű feldolgozása

Legalább egy dráma (vígjáték, színmű) feldolgozása.
A komikum, humor, paródia tartalmi és nyelvi jellemzői.

Irodalom és kulturális élet a reformkorban

Olvasmányok a reformkor irodalmából, szerzők és művek, írók és olvasók, írói életpályák, irodalmi társaságok, folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok.
Romantikus életérzés, életmód, stílusjegyek.
Az irodalom, festészet, a zene néhány közös vonása a romantikában.

Fogalmak

anekdota, novella, regény; dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, rapszódia, ars poetica; vígjáték, jelenet, felvonás, díszlet, jelmez; komikum, humor, helyzetkomikum, jellemkomikum, paródia; hexameter, pentameter, disztichon, versláb; időmértékes verselés, ütemhangsúlyos verselés; epika, líra, dráma

Szerzők és művek

Arany János: Szondi két apródja; Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai; Kölcsey Ferenc: Hymnus, Parainesis (egy részlet), Huszt; Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője, A néhai bárány; Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szeptember végén, Egy gondolat bánt engemet, A XIX. század költői; Vörösmarty Mihály: Szózat

II. 8. évfolyam

1. Magyar nyelv

Az összetett mondat Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje.
Az alárendelő és a mellérendelő mondat fajtái.
A többszörösen összetett mondat.

Helyesírási ismeretek A magyar helyesírás alapelvei.
Az összetett mondat központosítása.

Fogalmak

Összetett mondat: főmondat, mellékmondat; utalószó, kötőszó, a mellérendelő mondat fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető; az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői alárendelés; sajátos jelentéstartalmú mondat: feltételes, hasonlító; többszörösen összetett mondat.

2. Irodalom

A Nyugat első nemzedékének irodalmából Irodalmi és kulturális élet a Nyugat első korszakában.
Szépirodalmi alkotások a Nyugat első nemzedékének íróitól.

Szerzők és művek

Ady Endre: Párisban járt az ősz, Szeretném, ha szeretnének, A magyar Ugaron, A föl-földobott kő, Lédával a bálban, Őrizem a szemed; Babits Mihály: Messze, messze, Új leoninusok; Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem /Röhög az egész osztály, A rossz tanuló felel, A jó tanuló felel/; Kosztolányi Dezső : Akarsz-e játszani?, Mostan színes tintákról álmodom, Sakk-matt, A kulcs; Juhász Gyula: Tiszai csönd, Milyen volt...; Tóth Árpád: Körúti hajnal; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig , Hét krajcár